

УДК 349.6

DOI <https://doi.org/10.37687/2413-7189.2019.4.1>

Балюк Г.І.,

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
професор кафедри екологічного права
юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID: 0000-0001-5558-0142

Шарасвська Т.А.,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри екологічного права
юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID: 0000-0003-0099-938X

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЧИННИКИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ СИТУАЦІЙ ТА РЕАГУВАННЯ НА НИХ

SAFETY: ORGANIZATIONAL AND LEGAL FACTORS FOR PREVENTING AND RESPONDING TO ENVIRONMENTAL EMERGENCIES

У статті досліджено повноваження органів державної влади, на які безпосередньо покладено обов'язок із забезпечення екологічної безпеки у разі надзвичайних екологічних ситуацій, реагування на їх виникнення та попередження їх настання.

Авторами акцентується увага на тому, що політичні зміни в нашій державі, значна кількість надзвичайних екологічних ситуацій, що сталися на території України, та інші чинники змінили попередню систему органів управління в досліджуваній сфері. Встановлено, що забезпечення екологічної безпеки, захисту населення і територій у разі надзвичайних екологічних ситуацій техногенного і природного характеру є прерогативою держави.

Зроблено висновок про те, що вирішення зазначених проблем на практиці можливе тільки в результаті співпраці відповідних органів державної влади, яка передбачає виключення дублювання їх повноважень та чітку координаційну діяльність. Зазначене зумовлює до приведення у відповідність питань щодо підпорядкування цих органів, оскільки сучасні реалії призводять до внесення коректив у їхню діяльність. Оскільки непослідовність політичних рішень та недосконалість і суперечливість окремих положень правової бази у цій сфері є причинами не досить належного організаційно-правового забезпечення щодо попередження надзвичайних екологічних ситуацій, реагування на них та забезпечення екологічної безпеки у разі їх настання.

Ключові слова: екологічна безпека, екологічне право, екологічне законодавство України, захист населення і територій, організаційно-правові чинники попередження надзвичайних екологічних ситуацій, реагування на надзвичайні екологічні ситуації.

For most public authorities, authority in the field of environmental safety, protection of population and territories in case of environmental emergencies of anthropogenic and natural character is just an element of their competence. However, there are some of them for which performing this function is one of its main objectives. In this regard, the article analyzes authority of public bodies, which are directly responsible for ensuring environmental safety in emergencies, responding to and preventing their occurrence.

The authors draw attention to the fact that political changes in our country, a significant number of environmental emergencies that have occurred on the territory of Ukraine, and other factors have changed the prior existing system of government bodies in this sphere. It is established that ensuring environmental safety, protection of population and territories in case of environmental emergencies of anthropogenic and natural character is prerogative of the state.

It is concluded that the solution of the problems outlined in practice is possible only upon cooperation of the relevant state authorities, aimed at the elimination of duplication of their powers and clear coordination activities. It entails necessity to bring the issues of subordination of these bodies to be brought into line, since contemporary trends require introducing changes into their activities. Inconsistency of political decisions, inadequacy of and contradictions between certain provisions of the legal framework in this field imply irrelevant and insufficient organizational and legal support of prevention and operation in course of environmental emergencies. These issues are extremely important in terms of ensuring environmental safety in case of environmental emergencies.

Key words: environmental safety, environmental law, environmental legislation of Ukraine, protection of population and territories, organizational and legal factors for preventing to environmental emergencies, responding to environmental emergencies.

Постановка проблеми. Для більшості державних органів повноваження у сфері забезпечення екологічної безпеки, захисту населення і територій у разі надзвичайних екологічних ситуацій (далі – НЕС) техногенного та природного характеру є лише окремим складником їхньої широкої діяльності. Однак серед них є такі, для яких здійснення зазначеного обов'язку становить одне з головних призначень. У зв'язку з цим вважаємо за доцільне розглянути повноваження саме тих органів управління, які мусять забезпечувати екологічну безпеку, захист населення і територій у разі НЕС.

Стан наукового дослідження проблеми. Зазначені питання в юридичній літературі розглядалися в загальному через аналіз повноважень органів управління в сфері екології.

Метою цієї статті є дослідження повноважень органів державної влади, на які безпосередньо покладено обов'язок із забезпечення екологічної безпеки, захисту населення і територій у разі НЕС, реагування на їх виникнення та попередження їх настання.

Виклад основного матеріалу. Так, у системі державних органів, які покликані забезпечувати безпеку, захист населення і територій у разі НЕС, центральне місце посідає Рада національної безпеки і оборони України, яка відповідно до ст. 1 Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України» від 5 березня 1998 р. [3] є координаційним органом з питань національної безпеки й оборони при Президентові України. Зокрема, відповідно до функцій, покладених на неї, вона розробляє та розглядає на своїх засіданнях питання щодо оголошення окремих місцевостей України зонами НЕС, здійснює контроль за переведенням центральних і місцевих органів виконавчої влади та економіки країни в умови правового режиму зони НЕС та за діяльністю органів місцевого самоврядування в таких умовах. Крім того, зазначена Рада координує та контролює діяльність органів виконавчої влади щодо організації захисту населення та забезпечення його життєдіяльності, охорони життя, здоров'я, конституційних прав, свобод і законних інтересів громадян, підтримання громадського порядку в умовах правового режиму зони НЕС та у разі виникнення інших кризових ситуацій, що загрожують національній, у тому числі екологічній безпеці України (ст. 4).

Відповідно до рішення Ради національної безпеки і оборони України «Питання протидії загрозам і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій» від 29 березня 2013 р. [19] з метою підвищення ефективності забезпечення вимог безпеки, захисту населення, територій, навколишнього природного середовища у разі НЕС, а також оперативності та узгодженості дій сил і засобів, які залучаються до реагування на загрози виникнення, або у разі виникнення НЕС техногенного та природного характеру, беручи до уваги досвід Збройних сил України у здійсненні заходів із ліквідації наслідків таких ситуацій, Рада національної безпеки і оборони України підтримала Проект

плану взаємодії Збройних сил України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Крім того, у порядку контролю за станом реалізації органами виконавчої влади заходів, спрямованих на ліквідацію наслідків НЕС, нормалізацію умов життєдіяльності населення та на забезпечення екологічної безпеки в місцевості, що була оголошена зоною НЕС, Рада національної безпеки і оборони України також приймає відповідні рішення [18]. Однак, незважаючи на широкі повноваження цього органу в сфері, що розглядається, дотепер залишається відкритим питання щодо ефективності прийнятих рішень Радою національної безпеки і оборони України, оскільки їх реалізація залишається на неналежному рівні, що підтверджується сучасними реаліями.

З урахуванням практики виникнення НЕС техногенного та природного характеру в Україні передбачається створення організаційно-правових систем і служб запобігання і реагування на аварії, катастрофи, стихійні лиха та функціонування системи аварійно-рятувальних служб. Натепер це єдина державна система цивільного захисту, Положення про діяльність якої затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11 [9]. Згідно із п. 3 ст. 8 Кодексу цивільного захисту України (далі – КЦЗ України), на єдину державну систему цивільного захисту покладені обов'язки із забезпечення реалізації заходів щодо запобігання виникненню НЕС та захисту населення у разі їх виникнення, здійснення заходів щодо соціального захисту постраждалих, реалізація визначених законом прав у сфері захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій тощо.

Відповідно до п.п. 1 п. 24 Положення про єдину державну систему цивільного захисту одними з основних завдань, що нею виконуються, є такі: здійснення планових заходів щодо запобігання виникненню НЕС та забезпечення безпеки та захисту населення і територій від таких ситуацій. У режимі НЕС обов'язки єдиної державної системи цивільного захисту спрямовані на визначення зони надзвичайної ситуації, здійснення постійного прогнозування зони можливого поширення надзвичайної ситуації та масштабів можливих наслідків; організацію та здійснення заходів щодо життєзабезпечення постраждалого населення; організацію та здійснення (у разі потреби) евакуаційних заходів; організацію і здійснення радіаційного, хімічного, біологічного, інженерного та медичного захисту населення і територій від наслідків надзвичайної ситуації (п.п. 3 п. 24). Отже, можна зробити висновок про те, що відповідно до покладених завдань єдина державна система цивільного захисту зобов'язана забезпечувати вимоги безпеки, в тому числі екологічної, на територіях, які постраждали у разі НЕС.

Нині стоїть питання про ефективність діяльності єдиної державної системи цивільного захисту щодо реалізації нею зазначених повноважень. Зокрема, це стосується ефективності щодо своєчасного запобігання виникненню НЕС техногенного та природного

характеру та відвернення вражаючих впливів і їх наслідків, завчасної підготовки, оперативного реагування та ефективного управління під час виникнення НЕС, своєчасного відновлення життєдіяльності населення в зонах НЕС тощо. Зазначене зумовлене зростаючою кількістю виникнення НЕС різного характеру на території нашої держави та неналежним забезпеченням умов безпеки у разі їх настання.

Єдина державна система цивільного захисту складається з функціональних і територіальних підсистем та їх ланок, а також у її складі функціонують постійно діючі органи управління цивільного захисту та координаційні органи.

Згідно із п. 11 Положення про єдину державну систему цивільного захисту, таким координаційним органом на загальнодержавному рівні є Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, яка нині діє згідно з Положенням про неї, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 січня 2015 р. № 18 [7]. Відповідно до цього Положення Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій є постійно діючим органом, який координує діяльність центральних та місцевих органів виконавчої влади, пов'язану із забезпеченням техногенно-екологічної безпеки, захисту населення і територій від наслідків НЕС техногенного та природного характеру, запобігання виникненню і реагування на них.

Крім того, відповідно до покладених завдань Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій у режимі діяльності надзвичайної ситуації встановлює межі зони, на якій виникла надзвичайна ситуація, та організовує визначення розміру шкоди, заподіяної суб'єктам господарювання і населенню внаслідок виникнення надзвичайної ситуації державного рівня; забезпечує здійснення заходів щодо соціального захисту населення, що постраждало внаслідок виникнення надзвичайної ситуації; організовує здійснення постійного контролю за станом навколишнього природного середовища на території, що зазнала впливу надзвичайної ситуації державного рівня, обстановкою на аварійних об'єктах і прилеглих до них територіях тощо.

Водночас на регіональному та місцевому рівнях створюються регіональні та місцеві комісії з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій, діяльність яких провадиться відповідно до положень про них [16].

Для координації робіт із ліквідації наслідків конкретної надзвичайної ситуації на державному, регіональному, місцевому та об'єктовому рівнях у разі потреби утворюються спеціальні комісії з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації (ч. 3 п. 11 Положення про єдину державну систему цивільного захисту).

Так, велике значення у сфері забезпечення вимог безпеки, захисту населення і територій у разі НЕС мають повноваження Спеціальної Урядової комісії з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенно-

го та природного характеру та Спеціальної комісії з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру регіонального, місцевого та об'єктового рівнів, які визначені у їх Загальних положеннях, що затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 14 червня 2002 р. № 843 [8]. Зокрема, це обов'язки щодо: визначення комплексу заходів для захисту територій і громадян у разі НЕС; забезпечення життєдіяльності постраждалого населення; визначення першочергових заходів щодо проведення рятувальних та інших невідкладних робіт у зоні НЕС; організації роботи, пов'язаної із визначенням розміру збитків унаслідок НЕС та затвердження відповідних актів; організації інформування населення про стан справ у зоні НЕС, її наслідки, хід ліквідації та правила поведінки у цій зоні; організації надання допомоги постраждалим та сім'ям загиблих тощо.

Незважаючи на такі широкі повноваження координаційних органів у сфері цивільного захисту, забезпечення належних умов безпеки та захисту населення і територій у разі НЕС потребує вдосконалення. Відповідно до Концепції захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій, що схвалена указом Президента України від 26 березня 1999 р. № 284/99 [21], забезпечення безпеки та захисту населення в Україні від негативних наслідків НЕС розглядається як невід'ємна частина державної політики національної безпеки та як одна з найважливіших функцій центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, виконавчих органів рад. На думку науковців, певною мірою така ситуація зумовлена тим, що зазначена сфера діяльності державних органів є простим доповненням до їхнього правового становища, яка ще не забезпечена науково, технічно, технологічно, фінансово, а її здійснення без наявності легалізованих простих і узгоджених процедур та спільних дій лінійних і горизонтальних організаційно-правових структур є неефективною [1, с. 199].

Аналізуючи діяльність єдиної державної системи цивільного захисту в сфері забезпечення екологічної безпеки, захисту населення і територій у разі НЕС техногенного та природного характеру, необхідно розглянути повноваження постійно діючих органів управління цивільного захисту, до яких на державному рівні належить Державна служба України з надзвичайних ситуацій, яка покликана постійно забезпечувати безпеку та захист постраждалих у зоні НЕС. Ця служба створена відповідно до Указу Президента України «Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» від 22 грудня 2012 р. № 726/2012 [20], яка є правонаступником Міністерства надзвичайних ситуацій України та Державної інспекції техногенної безпеки України у результаті їх реорганізації.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій відповідно до Положення про неї, яке затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1052 [10], забезпечує

реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від НЕС, запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків НЕС, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності. До основних завдань цієї служби також належить здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням і виконанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб.

Повноваження Державної служби України з надзвичайних ситуацій у цій сфері також затверджені в ст. 17 КЦЗ України, серед яких – забезпечення рятування людей та надання допомоги у ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха та інших НЕС, що становлять загрозу життю або здоров'ю населення чи призводять до завдання матеріальних збитків; формування та реалізація заходів державної політики у сфері радіаційного і хімічного захисту населення і територій у разі виникнення радіаційних аварій та надзвичайних ситуацій, пов'язаних з вилівом (викидом) небезпечних хімічних речовин, затвердження загальнодержавних правил техногенної безпеки, а також вимог, інструкцій і методик, інших нормативно-правових актів у сфері пожежної і техногенної безпеки тощо.

З наведеного вище можна зробити висновок, що на Державну службу України з надзвичайних ситуацій покладені основні обов'язки у сфері забезпечення безпеки, захисту населення і територій у разі НЕС техногенного та природного характеру. У зв'язку з цим, на нашу думку, серед зазначених обов'язків цієї служби необхідно закріпити не тільки забезпечення пожежної і техногенної безпеки, а й екологічної безпеки, оскільки тільки у разі відновлення екологічної рівноваги за НЕС можна вести мову про належний захист населення і територій від негативних наслідків таких ситуацій.

Повноваження Державної служби України з надзвичайних ситуацій у сфері забезпечення безпеки, захисту населення і територій у зоні НЕС в основному аналогічні тим, які раніше покладались на Міністерство надзвичайних ситуацій України. Однак відмінність та особливість повноважень зазначеної служби від вказаного міністерства полягає у тому, що її діяльність на момент створення спрямовувалась і координувалась Кабінетом Міністрів України через Міністра оборони України. При цьому Державна служба України з надзвичайних ситуацій у своїй діяльності керувалась наказами Міністерства оборони України. Зазначене стало новелою в сфері регулювання функціонування системи органів державної влади щодо забезпечення вимог безпеки, захисту населення і територій за НЕС. У зв'язку з цим виникали питання щодо доцільності та ефективності такого підпорядкування.

Водночас політичні зміни в нашій державі, значна кількість НЕС, що сталися на території України, військові дії на Сході країни змінили попередню

систему органів управління у разі надзвичайних ситуацій, що вплинуло і на формування системи органів державної влади, які наділені певними повноваженнями у сфері попередження НЕС техногенного та природного характеру та реагування на них.

Так, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Питання спрямування та координації діяльності Державної служби з надзвичайних ситуацій» від 25 квітня 2014 р. № 120 [6] встановлено, що діяльність Державної служби України з надзвичайних ситуацій спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ замість Міністра оборони України.

У зв'язку з цим доцільно проаналізувати повноваження Міністерства внутрішніх справ України у досліджуваній сфері. Так, згідно із Положенням про Міністерство внутрішніх справ України, яке затверджене постановою Кабінетом Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878 [11], це міністерство є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику, зокрема, у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності. Крім того, до основних завдань Міністерства внутрішніх справ України належить забезпечення формування державної політики у зазначеній сфері.

Незважаючи на зміни у підпорядкуванні Державної служби України з надзвичайних ситуацій, ця Служба співпрацює із такими силовими органами, як Служба безпеки України та Міністерство оборони України. Так, згідно з Інструкцією про порядок взаємодії Державної служби України з надзвичайних ситуацій і Служби безпеки України у сфері запобігання виникненню та реагування на надзвичайні ситуації, що затверджена наказом Міністерства оборони України від 13 січня 2014 р. № 24/6 [4], така взаємодія здійснюється у разі загрози або виникнення стихійних лих, епідемій, епізоотій та інших НЕС шляхом обміну інформацією про загрозу або виникнення таких ситуацій. Крім того, згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство оборони України» від 26 листопада 2014 р. № 671 [15], це Міністерство відповідно до покладених на нього завдань організовує через Генеральний штаб Збройних сил залучення Збройних сил до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та здійснення у межах повноважень, передбачених законом, заходів щодо забезпечення екологічної безпеки в Збройних силах (п.п. 24 п. 4).

Відповідно до ст. 28 КЦЗ України для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій можуть залучатися Збройні сили України, інші військові формування та правоохоронні органи спеціального призначення, утворені відповідно до законів України. Так, у ст. 1 Закону України «Про Збройні сили України» від

6 грудня 1991 р. [2] зазначено, що з'єднання, військові частини і підрозділи Збройних сил України відповідно до закону можуть залучатися до здійснення заходів щодо ліквідації надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру. У Положенні про Генеральний штаб Збройних сил України, що затверджене указом Президента України від 30 січня 2019 р. № 23/2019 [22], також закріплено обов'язок Генерального штабу організувати залучення військових частин Збройних сил до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на об'єктах Збройних сил та до участі у здійсненні заходів в умовах надзвичайного стану в Україні або окремих її місцевостях (п.п. 4 п. 42).

Водночас, аналізуючи повноваження Державної служби України з надзвичайних ситуацій, необхідно також зазначити, що на адміністративно-територіальному рівні відповідні повноваження такої служби покладаються на її територіальні органи, зокрема на Управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій в м. Києві та областях [17].

Досліджуючи правове регулювання функціонування системи органів державної влади щодо забезпечення вимог безпеки, захисту населення і територій у разі НЕС техногенного та природного характеру, на нашу думку, доцільно проаналізувати і повноваження інших державних органів, на які також прямо або опосередковано покладені обов'язки у цій сфері.

Зокрема, до таких органів належить новостворене Міністерство енергетики та захисту довкілля України, яке відповідно до Положення про нього, що затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 21 січня 2015 р. № 32 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 847) [12], є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, екологічної та в межах повноважень, передбачених законом, біологічної і генетичної безпеки. Крім того, зазначене Міністерство бере участь у реалізації державної політики у сфері цивільного захисту, зокрема створює функціональну підсистему цивільного захисту, організовує управління та діяльність функціональної підсистеми в єдиній державній системі цивільного захисту, здійснює керівництво утвореними ним аварійно-рятувальними службами, забезпечує їх діяльність та здійснює контроль за готовністю до дій за призначенням тощо (п.п. 46 п. 5 Положення).

Широке коло обов'язків у сфері забезпечення екологічної безпеки, захисту населення і територій у разі НЕС покладено на Міністерство охорони здоров'я України, яке відповідно до Положення про нього від 25 березня 2015 р. [13] є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, санітарного та епідемічного благополуччя населення, у тому числі і у разі НЕС. Саме відповідно до покладених на нього

завдань Міністерство охорони здоров'я України організовує планування і контроль виконання заходів цивільного захисту населення і територій від наслідків НЕС та затверджує порядок спрямування державних коштів на забезпечення медичних закладів, що здійснюють медичне обслуговування населення, яке проживає у зоні НЕС, необхідним медичним обладнанням [5].

Реалізація Міністерством охорони здоров'я України наведених вище повноважень відбувається також через організаційно-методичне керівництво Державною службою медицини катастроф, яка згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну службу медицини катастроф» від 11 липня 2001 р. № 827 [14] є особливим видом державної аварійно-рятувальної служби, основним завданням якої є надання безоплатної медичної допомоги постраждалим у НЕС, рятувальникам та особам, які беруть участь у ліквідації їх наслідків.

До складу цієї Служби входять медичні сили, засоби та лікувально-профілактичні заклади центрального і територіального рівнів незалежно від виду діяльності та галузевої належності, визначені Міністерством охорони здоров'я України за погодженням з Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Міністерством оборони України, Міністерством внутрішніх справ України тощо (п. 6).

До основних завдань Державної служби медицини катастроф у сфері забезпечення безпеки, захисту постраждалих у разі НЕС також належить ліквідація медико-санітарних наслідків таких ситуацій, участь в організації комплексу санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів у районах надзвичайних ситуацій, організація взаємодії медичних сил, засобів та лікувальних закладів відповідно на центральному і територіальному рівнях у сфері медичного захисту населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій, координація роботи із забезпечення готовності органів охорони здоров'я, систем зв'язку та оповіщення до дій у надзвичайних ситуаціях, прогнозування медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій та розроблення рекомендацій щодо здійснення заходів з метою зниження негативного впливу таких ситуацій тощо. Режим функціонування Державної служби медицини катастроф встановлюється залежно від масштабів і особливостей НЕС, що прогнозується або виникла.

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, можна стверджувати, що забезпечення медичної та санітарно-епідемічної безпеки є передумовою забезпечення захисту в умовах НЕС. У зв'язку з цим здійснення Міністерством охорони здоров'я України, Державною службою медицини катастроф покладених на них повноважень має велике значення для забезпечення вимог екологічної безпеки, захисту населення і територій у разі НЕС техногенного та природного характеру. Однак, як свідчить практика, реальний стан виконання зазначених повноважень

Міністерством охорони здоров'я України та Державною службою медицини катастроф у зоні НЕС не завжди є належним, особливо що стосується забезпечення епідемічного благополуччя та санітарної охорони постраждалих територій.

Отже, забезпечення екологічної безпеки, захисту населення і територій у разі НЕС є прерогативою держави. Однак вирішення зазначених питань на прак-

тиці можливе тільки в результаті співпраці відповідних органів державної влади та інших суб'єктів, яка передбачає виключення дублювання їх повноважень та чіткої координаційної діяльності. Зазначене зумовлює до приведення у відповідність питань щодо підпорядкування цих органів та прискорення процесу реорганізації, оскільки сучасні реалії призводять до внесення коректив у їхню діяльність.

Список використаних джерел:

1. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки : навчальний та науково-практичний посібник. Київ : Знання-Прес, 2002. 332 с.
2. Закон України «Про Збройні сили України» від 6 грудня 1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 9. Ст. 108.
3. Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України» від 5 березня 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 35. Ст. 237.
4. Наказ Міністерства і оборони України «Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії Державної служби України з надзвичайних ситуацій і Служби безпеки України у сфері запобігання виникненню та реагування на надзвичайні ситуації» від 13 січня 2014 р. № 24/6. *Офіційний вісник України*. 2014. № 13. Ст. 402.
5. Наказ Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку спрямування у 2010 році субвенції з державного бюджету міському бюджету м. Калуша Івано-Франківської області на забезпечення медичних закладів, що здійснюють медичне обслуговування населення, яке проживає в зоні надзвичайної екологічної ситуації, необхідним медичним обладнанням» від 8 липня 2010 р. № 538/668. *Офіційний вісник України*. 2010. № 55. Ст. 1890.
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання спрямування та координації діяльності Державної служби з надзвичайних ситуацій» від 25 квітня 2014 р. № 120. *Офіційний вісник України*. 2014. № 35. Ст. 931.
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій» від 26 січня 2015 р. № 18. *Офіційний вісник України*. 2015. № 8. Ст. 191.
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Загального положення про спеціальну Урядову комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і Загального положення про спеціальну комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру регіонального, місцевого та об'єктового рівня» від 14 червня 2002 р. № 843. *Офіційний вісник України*. 2002. № 25. Ст. 1209.
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту» від 9 січня 2014 р. № 11. *Офіційний вісник України*. 2014. № 8. Ст. 245.
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій» від 16 грудня 2015 р. № 1052. *Офіційний вісник України*. 2015. № 102. Ст. 3514.
11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України» від 28 жовтня 2015 р. № 878. *Офіційний вісник України*. 2015. № 89. Ст. 2972.
12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство енергетики та захисту довкілля України» від 18 вересня 2019 р. № 847. *Офіційний вісник України*. 2019. № 78. Ст. 2694.
13. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України» від 25 березня 2015 р. № 267. *Офіційний вісник України*. 2015. № 38. Ст. 1141.
14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну службу медицини катастроф» від 11 липня 2001 р. № 827. *Офіційний вісник України*. 2001. № 29. Ст. 1314.
15. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство оборони України» від 26 листопада 2014 р. № 671. *Офіційний вісник України*. 2014. № 97. Ст. 2796.
16. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій» від 17 червня 2015 р. № 409. *Офіційний вісник України*. 2015. № 50. Ст. 1609.
17. Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення територіальних органів Державної служби з надзвичайних ситуацій та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 21 січня 2013 р. № 33. *Офіційний вісник України*. 2013. № 8. Ст. 271.
18. Рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки в умовах спалаху пандемічного грипу в Україні» від 30 жовтня 2009 р. *Офіційний вісник України*. 2009. № 85. Ст. 2862.
19. Рішення Ради національної безпеки і оборони України «Питання протидії загрозам і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій» від 29 березня 2013 р. *Офіційний вісник України*. 2013. № 37. Ст. 1300.
20. Указ Президента України «Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» від 24 грудня 2012 р. № 726/2012. *Офіційний вісник України*. 2012. № 99. Ст. 3998.
21. Указ Президента України «Про Концепцію захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій» від 26 березня 1999 р. № 284/99. *Офіційний вісник України*. 1999. № 13. Ст. 510.
22. Указ Президента України «Про Положення про Генеральний штаб Збройних сил України» від 30 січня 2019 р. № 23/2019. *Офіційний вісник України*. 2019. № 13. Ст. 468.